

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ КАФЕДРА
ЕКОНОМІКИ, ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ**

Назва освітнього компонента <i>Нормативний/вибірковий</i>	Навчальна практика Нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 051 Економіка Освітня програма «Економіка та бізнес»
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025/ 6 семестр / 3 курс
Науково-педагогічний працівник	
Профайл НПП	
Контактний тел.	
E-mail:	
Сторінка освітнього компонента в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5223
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Богдана Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Програму Навчальна практика складено відповідно до освітньої програми «Економіка та бізнес».

Практична підготовка здобувачів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького є важливою складовою підготовки висококваліфікованих кадрів.

Нормативне забезпечення проведення практик:

- Закон України про вищу освіту.
- Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1244).
- Освітньо-професійна програма «Економіка та бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка.
- Навчальний план спеціальності 051 Економіка освітньої програми «Економіка та бізнес».
- Положення про проведення практики здобувачів вищих навчальних закладів в Україні Міністерства освіти і науки України (наказ №351 від 20.12.1994р.).
- Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.
- Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.
- Положення про академічну доброчесність у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.
- Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.
- Програма практики для здобувачів освітньої програми «Економіка та бізнес».
- Графік освітнього процесу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Метою проходження навчальної практики (з фаху) є оволодіння здобувачами сучасних методів, форм організації праці у галузі, формування одержаних у закладі вищої освіти знань, умінь, навичок та професійних компетентностей для прийняття самостійних рішень під час роботи у реальних підприємствах, необхідність потреби систематичного оновлення знань та застосовування їх у практичній діяльності.

– Практична підготовка здобувачів передбачає безперервність та послідовність набуття необхідних практичних навичок та професійних компетентностей, програмних результатів відповідно до освітньо-професійної програми «Економіка та бізнес».

Завдання практики:

- засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних положень щодо сутності витрат і результатів виробництва та їх зіставлення між собою;
- вміння аналізувати фінансово-господарський стан підприємства на основі облікових даних з метою своєчасного прийняття правильних управлінських рішень;
- формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок кількісного оцінювання явищ та процесів на народногосподарському рівні, зокрема для розробки обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення діяльності досліджуваного об'єкта, оволодіння методами узагальнення та аналізу інформації;
- вивчення суті та форм ведення бізнесу в сфері послуг, принципів вибору певного виду підприємницької діяльності в сфері послуг, оволодіння новітніми управлінськими підходами та застосування сучасних науково-технічних досягнень в процесі ведення підприємництва в сфері послуг;
- вміння обґрунтовувати і приймати управлінських рішень, характеристики структури і напрямків діяльності підприємства, розробка і реалізації плану його розвитку, аналіз і узагальнення результатів виробничо-господарської і комерційно-фінансової діяльності, опрацювання пропозицій щодо підвищення ефективності заходів господарювання і контролю за їх здійсненням при зміні ситуації у ринковому середовищі;
- розуміння логістичної стратегії підприємства (аналіз складових логістичної стратегії підприємства, класифікація логістичних стратегій), ознайомлення з функцією «організування» в системі логістичного управління;
- оволодіння практичними навичками здійснення аналізу процесів, що відбуваються на виробництві, самостійно виконувати техніко-економічні розрахунки та обґрунтовувати параметри раціональної організації виробничих систем;
- засвоєння теоретичних засад стратегічного планування, оволодіння навичками та інструментарієм стратегічного аналізу і формування стратегій підприємства;
- формування у здобувачів сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин.

Результати практики. Програма навчальної практики (з фаху) передбачає планове засвоєння здобувачами практичних навичок та здобуття професійних компетентностей, застосування у реальних умовах теоретичних знань, отриманих під час вивчення освітніх компонентів професійної підготовки за освітньо-професійною програмою «Економіка та бізнес».

Тривалість практики регламентується стандартом вищої освіти, освітньо-професійною програмою «Економіка та бізнес» та графіком освітнього процесу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

3. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компоненту

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та

можливих соціально-економічних наслідків.

4. Програмні результати навчання

PH12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

PH14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

PH16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

PH19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

PH22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах в бізнес-середовищі.

PH24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

4. Бази проходження практики.

№	База практики	№ договору/угоди, дата укладання	Дата закінчення терміну дії договору/угоди
1	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, кафедра економіки, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу	-	-
2	ТОВ «ХОРС»	Договір про співпрацю №22/39-06 від 26.03.2021р.	26.03.2026р.
3	ТОВ «Центр Стратегічного розвитку територій»	Договір про співпрацю № 35/37-16 від 31.08.2022р.	31.08.2027р.
4	ЗАТ ОРМЕ ІНВЕСТИСІЙОС	Меморандум про співпрацю Reg.#_57_PP-2023-117 від 2023/02/15	15.02.2028р.

5. Зміст практики

5.1. Опис навчальної практики

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика освітнього компоненту
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 051 Економіка Освітня програма Економіка та бізнес	Навчальна практика
Навчальна практика		Рік підготовки:
		3-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 90		6-й
		Лекції
		– год.
		Практичні, семінарські
		– год.
		Лабораторні
	– год.	
	Навчальна практика	
	90 год.	
	Самостійна робота	
	год.	
Тижневих годин –	Вид контролю	
	залік	

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
6.1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
2	Ознайомлення з підприємством та складання календарного плану проходження практики	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (- год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж першого тижня практичної підготовки
6	Економіка праці та інноваційна діяльність	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж першого тижня практичної підготовки

		(4 год.)				
8	Основи бізнесу	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж першого тижня практичної підготовки
8	Економіка підприємства	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж першого тижня практичної підготовки
6	Логістика	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж першого тижня практичної підготовки
6	Організація виробництва	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж першого тижня практичної підготовки

10	Облік та статистика	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж другого тижня практичної підготовки
8	Потенціал і планування підприємства	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж другого тижня практичної підготовки
8	Стратегія підприємства	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж другого тижня практичної підготовки
10	Аудиторська діяльність	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж другого тижня практичної підготовки

8	Управління витратами	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж другого тижня практичної підготовки
10	Фінанси, гроші та кредит	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Практична підготовка (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-53	Виконати індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій	-	Впродовж другого тижня практичної підготовки

7.3 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Ознайомлення з підприємством та складання календарного плану проходження практики	Ознайомлення з базою практики (бесіди з адміністрацією, спеціалістами). Складання індивідуального плану роботи на час проходження практики. Проходження інструктажу по техніці безпеки.
Економіка праці та інноваційна діяльність	Трудові ресурси і трудовий потенціал. Соціально-трудові відносини як система. Соціальне партнерство. Організація праці. Ефективність та продуктивність праці. Політика доходів та рівень життя. Інноваційна політика підприємства. Управління інноваційними процесами. Управління інноваційним розвитком підприємства. Фінансування інноваційної діяльності. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності.
Основи бізнесу	Організаційні засади створення бізнесу. Форми організації бізнесу. Фінансове забезпечення бізнесу. Інфраструктура бізнесу. Основи управління персоналом у бізнесі. Організація роботи з інформацією. Організація укладання

	<p>угод. Захист комерційної таємниці. Страхування та управління ризиками в бізнесі. Ділова етика в бізнесі. Виникнення, розвиток та сутність підприємництва. Правові засади здійснення підприємницької діяльності в Україні. Підприємство як основна організаційна структура підприємницької діяльності. Виробнича підприємницька діяльність. Підприємництво у сфері торгівлі та посередництва. Підприємництво у сфері надання кредитно-фінансових послуг. Мале підприємництво в Україні. Міжнародне підприємництво. Менеджмент в підприємницькій діяльності. Маркетинг в підприємницькій діяльності. Планування підприємницької діяльності. Сутність планування підприємницької діяльності. Фінансування підприємницької діяльності. Оподаткування підприємницької діяльності. Державне регулювання підприємницької діяльності. Конкуренція та конкурентоспроможність у підприємстві.</p>
Економіка підприємства	<p>Підприємство як суб'єкт господарювання. Підприємницька діяльність суб'єктів господарювання. Управління підприємствами. Персонал проекту. Матеріальні та нематеріальні активи. Оборотні фонди і обігові кошти. Інвестиції: формування, використання, ефективність. Інноваційні процеси. Техніко-технологічна база підприємства. Організація виробництва: принципи, типи, методи й форми. Інфраструктура підприємства. Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства. Виробництво, якість, конкурентоспроможність продукції та послуг. Продуктивність, мотивація та оплата праці. Поточні витрати та ціни на продукцію. Фінансово-економічні результати та інтегральна ефективність діяльності. Економічна безпека підприємства. Реструктуризація та санація підприємств й організацій. Банкрутство й ліквідація підприємства (організації).</p>
Логістика	<p>Об'єкти логістичного управління та логістичні операції. Логістична діяльність та логістичні функції. Логістичний менеджмент в системі загального менеджменту. Логістичний підхід до управління матеріальними потоками у сфері виробництва. Логістичний підхід до управління матеріальними потоками у сфері обігу. Логістичний підхід до обслуговування споживачів. Склад і транспорт в логістиці. Економічне забезпечення логістики. Глобалізація процесів логістики.</p>

Організація виробництва	Підприємства та їх об'єднання як об'єкт організації в сучасних умовах господарювання. Виробничий процес і його складові. Організаційні типи виробництва. Організація виробничого процесу у часі. Організація виробничого процесу у просторі. Організація оплати праці на підприємстві. Поточкове та автоматизоване виробництво. Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції.
Облік та статистика	Методологічні основи статистики. Статистичне спостереження. Зведення і групування. Система статистичних показників. Середні величини. Статистичні графіки і таблиці. Статистичне вивчення варіації і форми розподілу. Вибіркове спостереження. Ряди динаміки. Індекси. Кореляційний аналіз. Бухгалтерський облік: його суть та значення. Предмет і метод бухгалтерського обліку. Система рахунків і подвійний запис. Класифікація рахунків. Облік основних господарських процесів. Облік основних засобів. Облік нематеріальних активів. Облік запасів. Облік фінансових інвестицій. Облік грошових коштів, розрахункових і кредитних операцій. Документація і інвентаризація, оцінка і калькуляція. Облікові реєстри, форми бухгалтерського обліку. Фінансова (бухгалтерська) звітність.
Потенціал і планування підприємства	Сутнісна характеристика потенціалу підприємства. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства. Трудовий потенціал та його оцінка. Оцінка вартості бізнесу. Персонал і оплата праці. Виробнича інфраструктур. Витрати виробництва. Фінансове планування і контроль на підприємстві. Планування і контроль оновлення. Організаційно-технічний розвиток. Бізнес-планування.
Стратегія підприємства	Стратегія підприємства: поняття, еволюція концепції. Формування місії та цілей підприємства. Аналіз зовнішнього середовища підприємства. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства. Стратегії бізнесу підприємства. Корпоративна (загальна) стратегія підприємства. Стратегія диверсифікації підприємства. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства. Альтернативність у стратегічному виборі. Функціональна стратегія підприємства. Декомпонування корпоративної стратегії. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства. Методи формування стратегії розвитку підприємства. Стратегічний контекст підприємства. Стратегія диверсифікації. Цінові стратегії. Стратегія зниження собівартості продукції. Сучасний стан і перспективи

	розвитку стратегічного управління в Україні.
Аудиторська діяльність	Сутність і предмет аудиту. Регулювання аудиторської діяльності та її інформаційне забезпечення. Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання. Аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю. Планування аудиту. Аудиторські докази та робочі документи аудитора. Аудит фінансової звітності. Аудиторський висновок та інші підсумкові документи. Підсумковий контроль. Реалізація матеріалів аудиту. Аудиторські послуги, їх об'єкти і суб'єкти. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти. Методичні прийоми внутрішнього аудиту. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту.
Управління витратами	Загальна характеристика витрат. Концептуальні засади управління витратами на підприємстві. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності. Методичні основи обчислення собівартості окремих виробів. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів. Мінімізація витрат на виробничі запаси. Оптимізація операційної системи підприємства за критерієм витрат.
Фінанси, гроші та кредит	Сутність та функції фінансів. Фінансова система та фінансовий механізм. Податкова система держави. Бюджет і бюджетна система держави. Державні доходи та видатки. Державний кредит. Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій. Фінанси населення. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси. Сутність та функції грошей. Грошовий оборот і грошові потоки. Грошовий ринок. Грошові системи. Інфляція та грошові реформи. Валютні відносини та валютні системи. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм. Кредит у ринковій економіці. Кредитні системи. Центральний банк та його роль в економіці. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи.

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Економіка праці та інноваційна діяльність	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Основні етапи проведення аналізу заробітної плати на підприємстві, фірмі. – Роль держави як суб'єкта соціального партнерства. – Система соціального партнерства в Україні. – Основні елементи ринку праці. – Характеристика первинного і вторинного ринку праці. – Політичні, ідеологічні та економічні передумови соціального партнерства в Україні. – Сутність конфлікту в колективі, його причини та наслідки. – Особливості інноваційного розвитку в Україні. – Формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства. – Методи пошуку інноваційних ідей. – Сучасні бізнес-моделі розвитку підприємства. – Проблеми формування і розвитку національної інноваційної системи. – Проблеми створення і функціонування технопарків і технополісів в Україні.
Основи бізнесу	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Форми організації бізнесу – Страхування та управління ризиками в бізнесі – Ділова етика в бізнесі – Виникнення, розвиток та сутність підприємництва – Міжнародне підприємництво – Менеджмент в підприємницькій діяльності – Маркетинг в підприємницькій діяльності – Планування підприємницької діяльності – Конкуренція та конкурентоспроможність у підприємстві

Економіка підприємства

Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:

- Державне регулювання діяльності підприємств: міжнародний та вітчизняний досвід.
- Тенденції та проблеми розвитку малих підприємств в Україні.
- Кадри підприємства та їх роль у досягненні кінцевих результатів діяльності.
- Продуктивність праці персоналу підприємства: вимірювання, чинники та резерви підвищення.
- Підвищення ефективності управління персоналом на підприємстві.
- Виявлення резервів зростання продуктивності праці на підприємстві за сучасних умов господарювання.
- Особливості формування структури персоналу підприємств різних типів, розмірів і форм власності.
- Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту.
- Матеріальне стимулювання праці робітників підприємства, його роль у досягненні кінцевих результатів господарської діяльності.
- Удосконалення політики оплати праці на підприємствах України.
- Доплати і надбавки до заробітної плати та організація преміювання персоналу на підприємствах.
- Управління якістю та конкурентоспроможністю продукції на підприємстві.
- Підвищення рівня якості та конкурентоспроможності продукції.
- Стандартизація як інструмент підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції.
- Інвестиції як інструмент економічного зростання.
- Іноземні інвестиції на вітчизняних підприємствах.
- Інновації як визначальний фактор економічного зростання промислових підприємств.

	<ul style="list-style-type: none"> – Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності.
Логістика	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Логістика – інструмент ринкової економіки. – Концепція і методологічний апарат інтегрованої логістики. – Об'єкти логістичного управління та логістичні операції. – Логістична діяльність та логістичні функції. – Логістичний менеджмент в системі загального менеджменту. – Логістичний підхід до управління матеріальними потоками у сфері виробництва. – Логістичний підхід до управління матеріальними потоками у сфері обігу. – Логістичний підхід до обслуговування споживачів. – Склад і транспорт в логістиці. – Економічне забезпечення логістики. – Глобалізація процесів логістики.
Організація виробництва	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Організація трудових процесів і робочих місць. – Організація обслуговуючих господарств. – Одиничний та партійний методи організації виробництва. – Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції. – Організаційне проектування виробничих систем.
Облік та статистика	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Аудит грошових коштів: методика та організація. – Аналіз руху грошових коштів: звіт про рух грошових коштів. – Види інвентаризації. Класифікація видів інвентаризації. – Безготівкові розрахунки на українських підприємствах та їхня організація. – Готівкові розрахунки на українських підприємствах та їхня

<p>Потенціал і планування підприємства</p>	<p>організація.</p> <p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Моніторинг інвестиційного проекту з точки зору інвестора. – Роль оцінки конкурентоспроможності продукції при планування обсягу продажу. – Особливості планування обсягу продажу продукції в умовах ринку. 8 – Технологія планування продажу та маркетингові дослідження на підприємстві. – Роль оперативно–календарного планування в забезпеченні стабільності діяльності підприємства. – Зарубіжний досвід оперативно–календарного планування. Планування фінансових показників діяльності підприємства. – Планування потреби у зовнішніх джерелах фінансування. – Роль бюджетування у діяльності підприємства. – Чинники активізації інвестиційної діяльності. – Методика дослідження кон'юнктури ринку. – Розробка цінової стратегії. – Методи планування обсягу продажу. – Методика планування конкурентоспроможності продукції. – Методика планування діяльності підрозділів. – Системи оперативно–календарного планування.
<p>Стратегія підприємства</p>	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Сучасні концепції стратегії, їх сутнісна характеристика та оцінка. – Місія підприємства та ефективність його функціонування. – Методи прогнозування майбутнього стану зовнішнього середовища підприємства. – Конкурентні профілі підприємства, їх визначення і використання. – Загрози і можливості зовнішнього середовища, методика їх визначення. – Стратегічна діагностика, оцінка внутрішнього стану і вибір стратегічної позиції.

	<ul style="list-style-type: none"> – Оцінка зміни майбутнього стану зовнішнього середовища і визначення умов його раціонального використання – Основні концепції функціонального аналізу підприємств, їх оцінка та умови використання. – Методи оцінки та вибору конкурентних переваг щодо використання на підприємствах регіону. – Бізнес-стратегія та її роль в діяльності підприємств. – Різновиди стратегій бізнесу та умови їх застосування. – Виробничі стратегії підприємства та їх конкурентні переваги. – Зовнішні чинники що впливають на вибір стратегії зовнішньоекономічного розвитку підприємства. – Внутрішні чинники що впливають на вибір стратегії зовнішньоекономічного розвитку підприємства. – Можливості і умови використання методу PIMS-аналізу стратегії. – Методи оцінки та вибору стратегічних альтернатив. – Практика впровадження стратегічного управління на вітчизняних підприємствах. – Практика впровадження стратегічного управління на зарубіжних підприємствах.
Аудиторська діяльність	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Контроль якості аудиторських процедур – Сучасні інформаційні технології, що використовуються в аудиті – Необхідність, порядок кодування і захисту економічної інформації. – Проведення аудиту з використанням комп'ютерних програм контролю і тестування. – Аналіз систем електронної обробки даних клієнта. – Обґрунтування вибірки, методичних прийомів і контрольно-аудиторських процедур. – Планування аудиторської діяльності. Етапи планування аудиторської перевірки. – Фінансова звітність підприємства: характеристика основних складових.

	<ul style="list-style-type: none"> – Операційний аудит. Аудит на відповідність. Узгоджені процедури. – Аудит операцій з довгостроковими і поточними зобов'язаннями. – Аудит операцій по обліку витрат діяльності. – Аудит фінансових результатів і використання прибутку. – Конфіденційність і порядок зберігання робочої документації. – Використання результатів аудиту для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. – Аналіз структури грошових потоків (кеш-флоу аналіз). – Ринок аудиторських послуг в Україні: проблеми і перспективи.
Управління витратами	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Порядок групування витрат підприємства за статтями калькуляції. – Сутність, методи, облік і калькулювання повних і змінних витрат. – Сутність і розвиток системи директ-костинг. – Стандарт-кост і нормативний метод обліку. – Складання планової (нормативної) калькуляції. – Процес прийняття рішення і релевантність облікової інформації. – Суть бюджетування та види бюджетів. – Класифікація витрат та дослідження їхньої поведінки. – Внутрішня та зовнішня звітність, її використання в системі управління підприємствами. – Облік і контроль витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи. – Склад, облік і розподіл адміністративних витрат та витрат на збут. – Мета, завдання та побудова системи виробничого обліку витрат. – Організація контролю витрат на підприємстві.
Фінанси, гроші та кредит	<p>Індивідуальні завдання для самостійної роботи здобувачів. Підготувати доповіді та презентації за наступними тематиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Особливості побудови показників грошової маси в Україні. – Валютні відносини та їх державне регулювання в Україні. – Податкова система України, основні етапи її становлення. – Фактори, що визначають структуру державних видатків.

	<ul style="list-style-type: none"> – Оцінка фінансового сектору та його значення в економічному розвитку України. – Фінансовий ринок як складова фінансової системи держави. – Фінансова стійкість страхових компаній в умовах глобалізації. – Резерви підвищення ефективності податкової політики як непрямого методу макроекономічного регулювання. – Характеристика базових грошей та грошових агрегатів. – Вартість грошей. Чинники, що обумовлюють вартість неповноцінних грошей. Форми прояву вартості грошей. – Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку. – Особливості формування державного боргу та управління його складовими. – Незбалансованість бюджету: чинники, наслідки. – Валютний курс і зовнішня торгівля: теоретичні й емпіричні аспекти взаємозв'язку. <p>Особливості інфляційного процесу в Україні. Характеристика основних грошових реформ, здійснених в Україні.</p>
--	---

8. Організація та керівництво практикою

8.1. Безпосереднє керівництво і виконання програми навчальної практики здобувачами вищої освіти спеціальності 051 Економіка забезпечують НПП кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу та керівники від баз практики.

До безпосереднього керівництва навчальною практикою залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу та кваліфіковані спеціалісти бази практики.

8.2. Розподіл функцій при організації практики.

8.2.1. Керівник практик Університету, деканат факультету, випускаюча кафедра:

1) формують і надають на підписання ректору пакет документів для організації практики (договори, проект наказу, графік практик, направлення на проходження практики тощо);

2) здійснюють контроль за розробкою робочих програм практики;

3) забезпечують проведення всіх організаційних заходів перед відбуттям здобувачів вищої освіти на практику: інструктажі з охорони праці і техніки безпеки, про профілактичний медичний огляд, якщо це прописано в договорі з базою практики; надання здобувачам вищої освіти направлення на практику;

4) ведуть журнали реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці, які зберігаються у керівника практик в Університеті (виробничі практики);

5) здійснюють розподіл здобувачів вищої освіти на практику з урахуванням клопотань із місць практики, замовлень на підготовку фахівців, їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання;

6) здійснюють контроль за проведенням практики, вибірково перевірку проходження практики здобувачами вищої освіти безпосередньо

на базах практики; аналізують і узагальнюють її результати та надають свої пропозиції щодо вдосконалення практичної підготовки гаранту освітньої програми.

8.2.2. Гарант освітньої програм «Економіка та бізнес», завідувач кафедри:

1) формують разом з керівником практик Університету реєстр підприємств, закладів, установ, організацій, які є потенційними базами практик за освітньою програмою, та розміщують його на сайті;

2) беруть участь в укладанні договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти між Університетом та базами практик;

3) за два місяці до початку практики ознайомлюють бази практики з робочою програмою практики та узгоджують з ними умови ефективного виконання всіх завдань практики;

4) здійснюють контроль за якістю навчально-методичного забезпечення практики на кафедрі;

5) призначають керівниками практик найбільш досвідчених науковопедагогічних працівників кафедри;

6) контролюють якість проведення практики та оцінювання її результатів;

7) призначають науково-педагогічних працівників для оцінювання результатів проходження практики здобувачів вищої освіти;

8) заслуховують на засіданнях кафедри звіт керівників практик про результати проходження практики здобувачами вищої освіти.

8.2.3. Керівники практик від кафедр:

1) розробляють робочу програму практики, навчально-методичні матеріали та форми звітної документації для здобувачів вищої освіти, виносять їх до затвердження на засідання кафедри (міжкафедральне засідання) та розміщують на сайті центру освітніх дистанційних технологій і на сторінці кафедри офіційного сайту університету;

2) ознайомлюють здобувачів вищої освіти з порядком проходження практики, програмою практики, її завданнями, формами звітності та забезпечують відповідно до затверджених кафедрою вимог звітною документацією;

3) безпосередньо здійснюють контроль за виконанням програми практики здобувачами вищої освіти;

4) надають методичну допомогу здобувачам вищої освіти щодо виконання програми практики та обробки і використання зібраного матеріалу для оформлення звітної документації з практики;

5) оцінюють результати практики на підставі затверджених кафедрою критеріїв оцінювання;

6) звітують на засіданнях кафедри про результати проходження здобувачами вищої освіти практики.

8.2.4. Керівники баз практики (підприємств, установ, організацій), що здійснюють загальне керівництво практикою відповідно до договору або клопотання:

1) приймають здобувачів вищої освіти на практику згідно з графіком освітнього процесу;

2) призначають наказом керівника бази практики кваліфікованих спеціалістів для керівництва практикою та визначають кожному здобувачу вищої освіти конкретне робоче місце;

3) створюють необхідні умови для виконання здобувачами вищої освіти програми практики, не допускають їх використання на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності;

4) забезпечують здобувачам вищої освіти умови безпечної праці на конкретному робочому місці. Проводять обов'язкові інструктажі з охорони праці: вступний та первинний на робочому місці; у разі потреби навчають здобувачів вищої освіти безпечних методів праці;

5) надають здобувачам вищої освіти можливість користуватися матеріально-технічними засобами та інформаційними ресурсами, необхідними для виконання програми практики;

6) забезпечують облік виходу на практику здобувачів вищої освіти. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляють Університет.

6.2.5. Здобувачі вищої освіти, що проходять практику:

- 1) одержують від керівника практики Університету направлення на проходження практики;
- 2) до початку практики проходять інструктажі з охорони праці і техніки безпеки, про порядок проходження практики у керівника практик Університету (виробнича практика);
- 3) підтверджують проходження інструктажу з охорони праці і техніки безпеки підписом у журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці – у керівника практик Університету (здобувачі денної форми навчання), на базі практики (здобувачі заочної форми навчання);
- 4) одержують від керівника практики від кафедри методичні матеріали (методичні вказівки, затверджену кафедрою звітну документацію тощо) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів, ознайомлюються з порядком проходження практики, робочою програмою практики та її завданнями;
- 5) своєчасно прибувають на базу практики;
- 6) у повному обсязі виконують усі завдання, передбачені робочою програмою практики, а також вказівки керівників практик від кафедри та від бази практики;
- 7) дотримуються правил охорони праці, техніки безпеки;
- 8) відповідно до вимог робочої програми практики своєчасно готують звітну документацію й звітуються про проходження практики.

9. Форми і методи контролю.

На кафедрі економіки та готельно-ресторанного бізнесу під час проходження навчальної практики використовується система поточного та підсумкового контролю виконання окремих розділів та усієї програми практики.

Робота здобувачів контролюється керівниками практики.

Керівник проводить контроль за відвідуванням здобувачами баз практики, дотриманням ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно до встановленого графіку, що фіксується здобувачами в щоденниках з практики та підтверджується підписом керівника практики. Перевіряються поточні записи з виконаних питань програми, а також підсумковий звіт з практики.

Звіт про практику здається на кафедру протягом двох днів після повернення здобувача з практики.

Захист звіту з практики проходить перед спеціально призначеною комісією з двох-трьох осіб за участю викладача – керівника практики від кафедри. Залік з практики недиференційований.

10. Вимоги щодо оформлення звітної документації про проходження практики.

Здобувачі в процесі проходження навчальної практики ознайомлюються з організаційною структурою, особливостями функціонування та нормативно-правовою базою організації, де проводиться практика, які відображаються у формах, меті, засобах, методах організації діяльності, професійних цінностях, традиціях тощо.

Практика проводиться в декілька етапів.

На першому етапі здійснюється спрощене узагальнення теоретико-методологічних основ концепції управління персоналом в контексті системного підходу до поняття організації, розуміння організаційної структури, основних функцій, діючої системи управління підприємством і збутом товарів, організації рекламно-інформаційної діяльності тощо.

На другому етапі відбувається вивчення структури закладу (ів), де проводиться практика, його мети і основних завдань, організаційних засад діяльності, нормативно-правової документації, на якій ґрунтується його діяльність.

На третьому етапі здобувач-практикант повинен зосередитися на вивченні основних функцій, професійних вимог до персоналу як працівника підприємства, де проводиться практика, знань, умінь, професійних функцій, особистісних характеристик, а також вимог до

культурного та етичного рівня працівника. Для цього окрім ознайомлення з професійною діяльністю персоналу на практиці, здобувачі ознайомлюються з типовими посадовими інструкціями для посад адміністративного фахового спрямування.

На четвертому етапі відбувається самостійна робота здобувачів під час реалізації того чи іншого конкретного завдання.

Для здобувачів спеціальності 051 Економіка планується виконання таких індивідуальних завдань з практики:

1. Аналіз бібліотечних ресурсів, Інтернет-джерел та формування особистого фонду навчальної літератури за фахом.
2. Складання глосарію основного понятійного апарату з економіки.
3. Складання характеристики – презентації підприємства.
4. Характеристика основних функцій, видів управління персоналом на підприємстві.

На п'ятому етапі, після закінчення терміну початкової практики, здобувачі звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Звіт має відображати результати теоретичної та практичної діяльності здобувача впродовж навчальної практики.

Структура основної частини звіту з практики формується у такій послідовності:

- титульна сторінка (додаток А);
- зміст;
- вступ;
- основна частина, як складається із блоку питань, обов'язкових для висвітлення, індивідуального завдання та пропозицій щодо покращення діяльності підприємства;
- висновки;
- список використаних джерел (не менше десяти позицій);
- додатки.

Стиль написання звіту – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність логічна.

Звіт з практики має бути надрукований на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4 (210 x 297 мм). *Текст друкується шрифтом Times New Roman; розмір шрифту - 14; інтервал - 1,5.*

Текст звіту по практиці розміщується на аркуші з дотриманням таких розмірів берегів: *з лівого боку - 20 мм, з правого - 15 мм, зверху - 20 мм, знизу – 20 мм.*

Титульна сторінка містить найменування вищого навчального закладу, прізвище, ім'я та по-батькові й інші відомості про автора, тему звіту з практики, вчене звання (посаду) керівника практики, місто і рік (додаток А).

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та параграфів звіту з практики. Зміст має включати усі заголовки, які є у звіті, починаючи зі вступу і закінчуючи додатками.

У вступі вказується місце проходження навчальної практики і її характерні особливості. Пов'язується профіль підприємства, його основної продукції або послуг з темою індивідуального завдання.

Текст основної частини звіту з практики поділяється на розділи і підрозділи згідно з планом, затвердженим у індивідуальному завданні на проходження практики.

Висновки повинні містити основні положення за результатами проведеної роботи.

Перелік використаних джерел повинен містити перелік літературних джерел, використаних при написанні звіту по практиці. На ці джерела обов'язково має бути посилання у тексті звіту.

Кожну структурну частину звіту по практиці слід починати з нової сторінки.

Заголовки підрозділів пишуться або друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту роботи і дорівнювати 5 знакам.

Усі зібрані і опрацьовані матеріали у систематизованому вигляді подаються у звіті з навчальної практики. Орієнтовний обсяг звіту з практики складає 25 - 35 сторінок.

11. Критерії оцінювання

№ п/п	Види діяльності	Бал
1	Знання і дотримання техніки безпеки на підприємстві	5
2	Зміст та теоретичні основи практики:	
	2.1. Знання мети і завдань практики	5
	2.2. Знання основних теоретичних положень, що закріплені практикою	10
	2.3. Оволодіння методикою і методологією роботи фахівця	5
	2.4. Володіння і використання інформаційних систем і комп'ютерних технологій	5
	2.5. Виконання індивідуальних завдань під час практики	30
3	Оформлення результатів проходження практики:	
	3.1. Щоденник з практики	10
	3.2. Звіт про виконання практики	30
Максимальна кількість балів		100

Критерії оцінювання за шкалою ECTS

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		залік
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано
1-34	F	

12. Підведення підсумків (звітні конференції, круглі столи тощо).

Форма контролю – залік

12.1. Після повернення з практики в перші десять днів здобувач повинен надати звіт про навчальну практику разом з характеристикою на кафедру для перевірки керівником практики від університету.

До заліку допускаються здобувачі, які виконали програму практики, вчасно подали звіт за встановленим зразком і отримали позитивну характеристику від керівника бази практики. Комісія перевіряє якість звіту та знання здобувача, звертаючи особливу увагу на набуті практичні навички. Залік зараховується за оцінками: «зараховано», «не зараховано».

12.2. Навчальна практика, яка виступає окремим освітнім компонентом освітньої програми, оцінюється за 100-бальною школою. Формою контролю практики є залік. Оцінювання результатів проходження навчальної практики здійснюється комісією, як правило, з трьох осіб, склад якої призначається завідувачем відповідної кафедри на засіданні кафедри із зазначенням у протоколі засідання кафедри. До складу комісії входять керівник практики від кафедри та члени відповідної кафедри (кафедр), а також можуть долучатися керівник практик Університету і керівник практики від бази практики. Оцінка за навчальну практику (залік) вноситься до відомості обліку успішності та залікової книжки за підписами членів комісії.

12.3. У разі наявності поважних причин термін проходження здобувачем практики може бути змінено. Здобувач направляється на практику повторно, у вільний від навчання час, за індивідуальним графіком. Дозвіл на проходження практики надає ректор своїм наказом на підставі службової директора інституту/декана факультету за погодженням із керівником практик Університету і гарантом освітньої програми. У випадках грубого порушення термінів проходження практики та невиконання програми практики, здобувач вищої освіти відраховується з Університету, як такий, що не виконав індивідуальний навчальний план. Здобувач вищої освіти, який у визначені терміни пройшов практику, але без поважних причин своєчасно не з'явився на контрольний захід, або на контрольному заході отримав незадовільну оцінку, вважається таким, що має академічну заборгованість, і перескладає її у визначений графіком ліквідації академічної заборгованості час. Здобувач вищої освіти, який повторно отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з Університету.

12.4. Процедура оскарження здобувачами вищої освіти результатів контрольних заходів проходження практики (незгода здобувача з результатами оцінювання проходження практики, недотримання, на його думку, процедур проведення захисту практики тощо) викладена у пункті 9.5.4.12. Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.

12.5. Звітна документація здобувачів вищої освіти про проходження практики зберігаються на кафедрах упродовж одного року.

12.6. Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедри, загальні підсумки на засіданні вчених рад інституту/факультетів й Університету.

12.7. Звіти керівників практик від кафедри про проходження навчальної практики здобувачами вищої освіти зберігаються на кафедрах упродовж 5 років.

13. Рекомендована література

1. Закон України про вищу освіту. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1244). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/051-Ekonomika-bakalavr.28.07-1.pdf>.
3. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Економіка та бізнес» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка.
4. Навчальний план освітньої програми «Економіка та бізнес» спеціальності 051 Економіка.
5. Графік освітнього процесу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.
6. Положення про проведення практики здобувачів вищих навчальних закладів в Україні Міністерства освіти і науки України (наказ №351 від 20.12.1994р.). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>.
7. Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (П-27-46-95-2024, Редакція №09, наказ №54/01-05 від 28.06.2024р.). Режим доступу: https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/07/27_osvitnij-protses_28.06.2024.pdf
8. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями бакалавра і магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького. Режим доступу: https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/10_Praktychna-pidgotovka_30.04.2024.pdf
9. Положення про академічну доброчесність у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького. Режим доступу: https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/478_praktychna-pidgotovka_18.04.2023.pdf
10. Атамас П.Й., Атамас О.П., Лисиченко О.О., Фінансовий облік: навчальний посібник / За заг. ред. к.е.н, проф. П.Й. Атамаса. Київ: ЦУЛ, 2019. 356 с.
11. Ахновська І., Болгов В. Управління витратами: навчальний посібник / І.О.Ахновська, В.Є.Болгов. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
12. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства. Підручник / Бандурка О.М., Коробов М.Я. К.: Либідь, 2020. 230 с.
13. Березін О.В. Економіка підприємства: Практикум: Навч. посіб. / Березін О.В. К., 2019. 248 с.
14. Білоусько В.С. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. / М.І.Беленкова. Київ: Ліра, 2019. 402 с.
15. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації. Третє видання, випр. і доп. / Бойчик І.М., Харів П.С., Холчан М.І., Піча Ю.В. К.: Каравела, 2020. 328 с.

16. Вдовенко Л.О., Сушко Н.М., Фаюра Н.Д. Фінанси: Навчальний посібники/ Л.О. Вдовенко, Н.М. Сушко, Н.Д. Фаюра. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 152 с.
17. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 488 с.
18. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств: Підручник. / Горбонос Ф.В., Черевко Г.В. К., 2020. 463 с.
19. Горох О.В. Фінанси: навч. посіб. Харк.нац.аграр.ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2021. 190 с. - URL: <http://hdl.handle.net/123456789/2582>
20. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.Г. Економіка підприємства // В.І.Гринчуцький, Е.Т.Карапетян, Б.Г.Погріщук. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2020. 304 с.
21. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Фінанси: Підручник. К.: Ліра-К, 2019. 600 с.
22. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. для ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: ЦУЛ, 2019. 424 с.
23. Гусєва О.Ю., Воскобоєва О.В., Ромащенко О.С. Регіональна економіка: Навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 121с
24. Гуторов О. І., Ярута М. Ю, Сисоєва С. І. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. Харків: Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, 2019. 227 с.
25. Дмитрієв І.А. Регіональна економіка: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів закладів вищої освіти / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: Стиль Издат, 2018. 284 с
26. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
27. Економіка праці: навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
28. Економічна безпека підприємництва в Україні: монографія / Г. В.Ситник, Г. В. Блакита, Н. М. Гуляєва та ін. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с.
29. Економічна безпека підприємства: підручник / за заг. ред. А.М. Дідика. Львів: НУ «Львівська політехніка», ТЗОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.
30. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник.: 2-ге вид. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 427 с.
31. Зінчук Т., Горбачова І., Ковальчук О., Куцмус Н., Усюк Т., Пивовар П., Данкевич В., Прокопчук О. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність/ Т. Зінчук, І. Горбачова, О. Ковальчук, Н.Куцмус, Т. Усюк, П. Пивовар, В. Данкевич, О. Прокопчук Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 512 с.
32. Іванова Н.С. Економічна безпека: навч. посібник. / укл. Н.С. Іванова / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.

33. Кібік О.М., Нестерова К.С., Хаймінова Ю.В. Міжнародна економіка: навч.-метод. посібн. Одеса, 2020. 85 с.
34. Коваленко Д.І., Венгер В.В. Фінанси, гроші та кредит. Теорія та практика / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 578 с.
35. Куцик П. О., Чабанюк О. М., Макарук Ф. Ф.. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛКА, 2020. 364 с.
36. Лебедева О., Белоцерковець В., Завгородня О. Міжнародна економіка / О. Лебедева, В. Белоцерковець, О. Завгородня. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
37. Любенко Н. Фінанси підприємств: Начальний посібник / Н. Любенко. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
38. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: Підручник/ О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 504 с.
39. Облік і аудит: навч. посібник/ Т.М. Ковальчук, І.І. Никифорак; за ред. Т.М. Ковальчук. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 520 с.
40. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник / Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль. Київ. «Центр учбової літератури». 2020. 647 с.
41. Смирнова Н.К., Фоміна О.В. Реалізація стратегій компаній: від простого до складного URL: <http://www.elobook.com>
42. Соляр В.В. Регіональна економіка: тренінг курс: Навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» / В.В.Соляр, О.В. Анісімова. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 173с.
43. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум / Г. В. Соломіна. – Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. – 142 с.
44. Статистика: навчальний посібник/ О.В. Козирева, В.О. Федорова. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 187 с.
45. Статистика: підручник / С.І. Пирожков, В.В. Рязанцева, Р.М. Моторин та ін. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 328 с.
46. Стельмащук А.М. Бухгалтерський облік: теорія, практикум, тренінг. Навч. посібник. Рекомендовано МОН України. 2020. 680с.
47. Стратегічне управління. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. / Токмакова І., В. Дикань, В. Зубенко, О. Маковоз, О. Шраменко. К.: ЦНЛ, 2019. 272 с.
48. Стратегічне управління: навчальний посібник рекомендовано МОН України / Токмакова І., В. Дикань, В. Зубенко, О. Маковоз, О. Шраменко. К.: ЦНЛ, 2019. 272 с.
49. Управління витратами: навчальний посібник / І.О. Ахновська, В.Є. Болгов. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
50. Ущাপовський Ю. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Ю. В. Ущাপовський. Житомир: Житомирська політехніка, 2020. 144 с
51. Фінанси підприємств: навчальний посібник/ М.Д. Бердинець, Л.П. Довгаль. Вид-во: Центр навчальної літератури, 2019. 292 с.
52. Ярмак О.В. Економічна безпека підприємства: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнесекономіка». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 92 с.

Зразок титульної сторінки звіту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Факультет інформатики, математики та економіки

Кафедра економіки, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

З В І Т

з проходження навчальної практики
на базі _____

(назва організації)

Здобувача _____ курсу ____ групи
денної форми навчання
спеціальності 051 Економіка
освітньої програми «Економіка та бізнес»

_____
П.І.Б.

Керівник практики (від університету):

_____
П.І.Б.

Керівник практики (від бази практики):

_____
П.І.Б.

Запоріжжя ____ рік